

УДК 631.164

Лукомська Т. В., к.е.н.
кафедра економіки, МДПУ

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОГО ВИРОБНИЦТВА СВИНИНИ В ГОСПОДАРСТВАХ РЕГІОНУ

Анотація. В статті викладені результати аналізу ефективності виробництва свинини в усіх господарствах регіону.

Ключові слова: виробництво свинини, ефективність виробництва, поголів'я свиней, сільськогосподарські підприємства, господарства населення, фермерські господарства.

Постановка проблеми. Ефективність виробництва як економічна категорія відображає дію об'єктивних економічних законів, яка виявляється в результативності виробництва. Як економічна категорія ефективність виробництва пов'язана з необхідністю повнішого задоволення матеріальних та культурних потреб населення. У зв'язку з цим, підвищення ефективності виробництва продукції свинарства зумовлюється збільшенням обсягів виробництва свинини для задоволення потреб виробників і суспільства в цілому при найменших сукупних витратах на одиницю продукції. Зокрема, в сукупності факторів досягнення вискооефективного господарювання в галузі свинарства особливе значення має продуктивність свиней. Ефективність виробництва свинини включає не лише співвідношення результатів і витрат виробництва, в ній відбивається також якість продукції та її здатність задовольняти ті чи інші потреби споживача. При цьому, підвищення виробництва продукції свинарства вимагає додаткових затрат живої та уречевленої праці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми ефективності виробництва та виробництва свинини висвітлені у працях В.Г. Андрійчука, І.М. Бойчика, М.Й.Маліка, В.Я. Месель-Веселяка, Б.Й. Пасхавера, П.Т. Саблука, Д.К. Семенди, О.М. Шпичака, В.В. Юрчишина та інших вчених. Особливості ефективності виробництва свинини досліджували В.І. Герасимов, В.П. Рибалко, І.О. Скибенко, В.С. Топіха, О.М. Царенко, П.В. Щепієнко та ін.

Виклад основного матеріалу. Ефективність виробництва свинини характеризується

ся системою економічних показників, між якими має бути відповідність щодо змісту та методу обчислення. Найбільш поширеними й загальними показниками, що характеризують ефективність виробництва свинини, є виробництво продукції свинарства на 100 га ріллі в живій та забійній вазі, собівартість та ціна реалізації свинини, прибуток на одиницю продукції, собівартість 1 ц приросту продукції, рівень рентабельності, трудові витрати на виробництво одиниці продукції. Обсяги виробництва свинини на 100 га ріллі в живій та забійній вазі представлено у табл. 1.

Дані таблиці свідчать, що протягом останніх 5 років виробництво свинини на 100 га ріллі збільшилося на 84,4 % в усіх категоріях господарств, в т. ч. в сільськогосподарських підприємствах на 65,0 %. Особисті селянські господарства за цей період зменшили виробництво свинини в розрахунку на 100 га ріллі в середньому на 30,0 %, фермерські господарства – на 36,7%

Тваринництво України в цілому і галузь свинарства зокрема, зазнали руйнівного впливу через велику збитковість виробництва та різке зменшення поголів'я тварин. Вимушено припинили функціонування десятки комплексів і тисячі тваринницьких ферм, процес будівництва нових виробничих приміщень наразі практично призупинено. Вітчизняний ринок насичений сировиною іноземного виробництва. Неспроможність більшості вітчизняних товаровиробників застосовувати новітні технології утримання та відгодівля свиней.

Таблиця 1

**Виробництво свинини на 100 га ріллі в господарствах різних форм господарювання
Запорізької області у 2009-2013 рр., ц**

	Виробництво свинини на 100 га ріллі, ц							
	У живій масі				У забійній масі			
	Усі господарства	Сільськогосподарські	Фермерські	Господарства населення	Усі господарства	Сільськогосподарські	Фермерські	Господарства населення
2009	21,9	18,3	2,3	25,3	16,8	14,0	1,5	21,4
2010	21,7	19,3	3,4	26,4	16,6	14,7	2,1	22,6
2011	38,1	26,7	2,9	18,8	35,2	25,6	1,8	16,8
2012	38,6	24,4	2,0	15,6	34,0	23,9	1,2	17,6
2013	40,4	25,2	1,6	16,1	35,5	23,1	0,8	16,0
2013 р. до 2009 р., %	184,4	137,7	69,5	63,3	2,0 р.	165,0	53,3	74,8

Джерело: розраховано за даними Головного управління статистики в Запорізькій області.

Тенденції у зміні ефективності виробництва свинини в сільськогосподарських підприємствах представлено у табл. 2. З огляду на один із основних натуральних показників ефективності виробництва свинини – середньодобовий приріст, який збільшився на 25,8 % в 2010 р., порівняно з 2009 р., можна говорити про зростання ефективності виробництва свинини. Зазначений висновок під-

тверджується тенденцією вартісних показників, яка тривала до 2011 р. З 2011 р. спостерігається різке зниження прибутку на 1 ц свинини та показників рентабельності, причиною чого вбачаються низькі закупівельні ціни та відсутність державних важелів впливу на формування ефективного виробництва свинини.

Таблиця 2

**Ефективність виробництва свинини в сільськогосподарських підприємствах
Запорізької області ***

Показник	Рік					2013 р. до 2009 р., %
	2009	2010	2011	2012	2013	
Середньодобовий приріст, г	357	347	395	417	449	125,8
Реалізовано на забій, тис. т	24,2	25,9	33,6	31,3	30,1	124,3
Витрати кормів на 1 ц продукції, ц. корм. од.	5,56	5,96	5,18	4,69	4,41	79,3
Собівартість 1 ц ж. в., грн; виробнича	967,48	1040,00	1009,09	1103,54	1536,55	158,8
повна	1076,03	1264,85	1150,12	1164,31	1612,84	149,8
Ціна реалізації 1 ц живої ваги, грн	1433,48	1274,55	1232,32	1134,01	1518,85	105,9
Прибуток (збиток) на 1 ц живої ваги, грн	357,45	9,7	82,2	-30,3	-93,99	+263,45
Рівень рентабельності, %	33,2	0,8	7,1	-2,6	-5,8	*

Джерело: розраховано за даними Головного управління статистики в Запорізькій області.

Збитковим періодом для виробництва свинини в області за останні 5 років є 2013 р., коли при значних трудових і матеріальних витратах рівень рентабельності склав -5,8 %.

Розвиток фермерських господарств характеризується не лише зростанням кількості господарств, а й нарощуванням ресурсного потенціалу, стабілізацією виробничих параметрів, зростанням обсягів виробництва і реалізації продукції.

Але у сучасному світі надзвичайно важливого значення набуває проблема ефективності виробництва фермерських господарств. Низький та недостатній рівень техніки обмежує можливості фермерів у підвищенні продуктивності та ефективності господарювання. Відсутнє не те що сучасне, але й старе обладнання. З відсутності коштів

вони змушені купляти стару низькопродуктивну техніку, що потребує додаткових затрат на її ремонт та часткове відновлення, що призводить до значного порушення термінів виконання сільськогосподарських робіт. Незадовільний фінансовий стан тягне за собою диспаритет цін на сільськогосподарську продукцію, що вкрай обмежує можливості фермерських господарств у нормальному економічному розвитку.

В Запорізькій області існує незначна кількість фермерських господарств, які спеціалізуються на виробництві свинини, що пов'язано із природним чинником, можливістю господаря, його професійною підготовкою та бажанням. Ефективність виробництва свинини фермерськими господарствами Запорізької області представлено у табл. 3.

Таблиця 3

Ефективність виробництва свинини у фермерських господарствах Запорізької області

Показник	рік					2013р. до 2009 р., %
	2009	2010	2011	2012	2013	
Середньорічне поголів'я, гол.	6323	13700	11400	7100	4000	63,3
Вироблено свинини, ц	5630	6804	7600	4900	3985	65,5
Витрати кормів на 1 гол. к. од.	6,68	9,33	7,66	8,25	7,54	112,8
Обсяги реалізованої продукції, ц	2975	4562,9	5321	4500	3000	100,8
Питома вага у виробництві свинини в сільськогосподарських підприємствах, %	2,2	2,6	2,1	2,0	1,8	-0,6 п.п
Виручка від реалізації свинини, тис. грн	3100,2	3544,7	6544,8	6404,4	4590,9	148,1
Собівартість 1 ц реалізованої свинини, грн	1023,4	1236,9	1200,3	1536,4	1609,33	157,2
Ціна реалізації 1 ц свинини, грн	1191,5	1156,2	1230,0	1423,2	1530,3	116,6
Прибуток на 1 ц свинини, грн	168,1	-80,7	30,3	-113,2	-79,03	*
Рівень рентабельності, %	16,4	-0,6	2,5	-7,3	-5,0	*

За даними табл. 3 за останні 5 років поголів'я свиней у фермерських господарствах зменшилося у 36,7%, відповідно виробництво свинини на 34,5% %. Питома вага фермерських господарств з виробництва свини-

ни у сільськогосподарських підприємствах становить 1,8 %. За останні п'ять років рівень рентабельності впав до - 5,0%. Це пов'язано з високими затратами на матеріальні та трудові ресурси. Найбільш прибут-

ковим є 2009 р., де рівень рентабельності становив 16,4 %, прибуток на 1 ц свинини – 168,1 грн.

Висновки. Однією з причин негативного стану свинарства є та обставина, що до 70 % свинини виробляється екстенсивно. При цьому собівартість свинини значно перевищує закупівельну ціну, що і обумовлює збитковість виробництва. У зв'язку з цим нарощування поголів'я свиней, коли галузь є збитковою безперспективна справа. Іншою причиною є перерозподіл виробництва між сільськогосподарськими підприємствами та господарствами населення. Аналіз стану галузі свинарства показав, що для підвищення прибутковості та конкурентоспроможності свинарства необхідно розробити шляхи роз-

витку галузі та концепції переходу до інтенсивного її ведення. А саме:

1. Якісно і комплексно модернізувати галузь кормовиробництва. Забезпечити підприємства з виробництва свинини збалансованими, біологічно повноцінними комбікорами щодо різноманітних статевовікових груп свиней.

2. Розвивати племінне свинарство.

3. Провести комплексну реконструкцію свинарських підприємств із впровадженням сучасних ресурсоефективних технологічних систем годівлі, навозовидалення і вентиляції виробничих приміщень.

4. Створити умови для широкої інтеграції виробників свинини з переробними і сервісними підприємствами та закладами торгівлі.

Список літератури.

1. Гетья А. Складові ефективного свинарства / А. Гетья // Пропозиція. – №1. – 2012р. – С. 53-54.
2. Іванюта В.Ф. Стан проблеми виробництва продукції свинарства в Україні / В.Ф. Іванюта, Н.М. Бейдик // Агросвіт. – 2008. - № 10. – С. 25-27.
3. Кравець І.В. Динамічні зміни на ринку свинини / І.В. Кравець // Агроінком. – 2007. – № 11-12. – С. 11-15.
4. Степанюк О. Аналіз ефективності свинарства / О. Степанюк // Агробізнес сьогодні. – № 21-22. – 2011 р. – С. 46-48.
5. Шуст О.А. Економічні засади виробництва та реалізації продукції свинарства в сільськогосподарських підприємствах / О.А. Шуст // Сталий розвиток економіки. – 2011. – № 1 (4). – С. 276-280.

Summary. *The results of analyzing the efficiency of pork production in all farms in the region presents in the paper. Efficiency of production as an economic category reflects the effect of objective economic laws, which appears in the efficiency of production. Economic efficiency the final shows beneficial effects of the use of the means of production and living labor, and their total investments. It is defined as the ratio of the results to the cost of production and living labor. As an economic category efficiency associated with the need more fully meet the material and cultural needs. In this regard, increasing the efficiency of pig breeding production predetermined increase in of pork production to meet the needs of society as a whole and at the lowest total cost per unit of output. In particular, the factors achieve combination highly effective management in pig particular importance is the performance of pigs. The efficiency of pork production includes not only the value of the results and production costs, it also affects the quality of the product and its ability to meet certain needs of the consumer. Thus, increased production of pig breeding requires additional costs of living and materialized labor.*

Keywords: *production, sales volume, number of pigs, farms, and farms.*